
OPERAČNÍ A BOJOVÁ PŘÍPRAVA

ZKUŠENOSTI O NOVÉ FORMĚ ŘÍZENÍ CVIČENÍ

Major Ladislav Jaček

Úvod

V šestém čísle minulého ročníku Vojenské mysli byl uveřejněn článek zabývající se některými otázkami přípravy a řízení dvoustupňových dvoustranných cvičení, která nejsou prováděna podle předem připraveného plánu provedení, nýbrž usměrňována podle skutečných rozhodnutí velitelů obou stran.

O obsahu článku se diskutovalo na těch pracovištích, kde se zpracovávají cvičení podobného druhu, a někteří soudruzi se snažili dokazovat, že bez »Plánu provedení cvičení« zpracovaného textově i graficky na mapě, bez předem připravené dokumentace pro řízení celého cvičení a bez poměrně dlouhého nácviku rozhodčích nemůže mít cvičení úspěch.

Vzhledem k tomu, že jsme získali již první zkušenosti z provádění cvičení tohoto druhu, domnívám se, že bude účelné vyměnit si zkušenosti o způsobu přípravy a organizaci řízení těchto cvičení. Je zřejmé, že štáby přistoupily k těmto úkolům různě, a proto jen vzájemnou výměnou poznatků můžeme dojít k nejsprávnějším zásadám. Jsem toho názoru, že by tyto zásady měly pak být shrnuty do služební pomůcky nebo do sborníku, aby bylo ušetřeno dumání a práce těm, kteří teprve přijdou do funkcí, z nichž jim bude vyplývat povinnost cvičení připravovat nebo spolupracovat na jeho přípravě.

Cvičení mohou být různého rozsahu, stupně a formy. Je nasnadě, že tyto podmínky mají vliv na ráz přípravy a provedení cvičení. Zkušenosti, o nichž budu hovořit, týkají se dvoustranného dvoustupňového divisního velitelsko-štábního cvičení v terénu s pojítky.

1. Příprava materiálu

Především k přípravě materiálu pro cvičení, jehož thematem byl pochod, střetný boj, pronásledování a přechod řeky z chodu. Zpracovatelská skupina vypracovala zámysl a náměty pro obě strany podle dosud platných zásad a zvyklostí. Předpokládaný průběh cvičení byl zpracován písemně poměrně velmi stručně s uvedením zámyslu cvičení, učebních cílů obou stran v jednotlivých obdobích a s pravděpodobným vývojem situace zhruba po šesti hodinách. Na mapě byl zpracován jen v jediném výtisku pro potřebu zpracovatelské skupiny, aby graficky bylo ověřeno splnění učebních cílů a ověřeny časové normy. Postup zpracování byl takový, že se nejdříve průběh řešil na mapě a na základě toho byl vypracován písemný záznam průběhu cvičení.

Dále byly vypracovány bojové rozkazy velitelů obou armád cvičícím divisím, příslušná bojová nařízení a směrnice odborných náčelníků armády. Všechny tyto dokumenty se týkaly jen prvního dne boje a byly určeny k vydávání se zahájením cvičení.

Pro ředitelství cvičení a rozhodčí službu pak byly připraveny směrnice obsahující pokyny organizačního rázu, plán nácviku rozhodčích a systém spojení ředitelství cvičení a rozhodčích.

Vzhledem k tomu, že v první fázi cvičení šlo o pochod s předvídáním střetného boje, bylo učebním cílem zdokonalit velitele a štáby v organizaci tohoto pochodu a vzhledem k tomu, že volbu pochodové sestavy divise určuje přesně velitel divise a právě sestava divise má vliv na příští střetný boj a v našem případě má podstatný vliv na nácvik rozhodčích, byly náměty se základními nařízeními velitele armády vydány cvičícím divisím osm dní před zahájením cvičení s tím, aby do čtyř dnů předložili velitelé svá grafická řešení a plány bojového zabezpečení.

Tento způsob sice fakticky prodloužil dobu cvičení pro zařazené štáby, na druhé straně však byl nesmírným přínosem k tomu, že štáby divisi skutečně dopodrobna promysly všechna nutná opatření v této fázi boje, opravdu zdokonalily plánování a ředitelství cvičení bylo před samým zahájením nácviku rozhodčích jasné základní řešení, mohlo na jeho podkladě zahájit nácvik a připravit takové zásahy »nepřítele« a opatření nadřízených velitelů armád, aby střetný boj byl vyhrán ve zvoleném terénu a byly splněny učební cíle stran tohoto období.

V konkrétním případě by podle rozhodnutí velitelů stran a jejich uskutečněním na bojišti vůbec nedošlo ke střetnutí, nýbrž ke spěšnému zaujetí obrany jednou stranou a útoku s krátkou přípravou stranou druhou.

Další výhodou poměrně brzkého vydání materiálu cvičícím je skutečnost, že se velitelé a štáby dokonale vžili do situace.

Nesporným nedostatkem je, že štáb byl zatížen cvičením mnohem delší dobu, než předpokládal výcvikový plán, a že nebyl nucen své první plány a rozhodnutí zpracovávat pod tlakem času.

Tento tlak času se však projevil s mnohonásobným zvýšením v samém průběhu cvičení, a proto výhody v tomto případě převažují nedostatky.

Ředitelství cvičení a rozhodčí službě byl vydán kromě námětu a směrnice pro rozhodčí jen písemný předpokládaný průběh cvičení a čisté, situací nepotřesené mapy prostoru cvičení (v měřítku 1 : 50 000). Tyto mapy pro většinu rozhodčích bylo třeba vydat ve dvou soupravách, z nichž jedné bylo použito při nácviku rozhodčích, druhé při samém cvičení.

2. Organizace ředitelství cvičení a rozhodčí služby a jejich příprava

Aparát ředitelství cvičení a rozhodčí služby musí být organizován tak, aby byl schopen řídit cvičení podle stanoveného zámyslu a učebních cílů, aby bylo zaručeno informování hlavního řídicího o rozhodování velitelů obou stran, aby mohla být poskytována kontrola a pomoc cvičícím, a konečně, aby byly získány dostatečné podklady k provedení rozboru cvičení.

V našem případě byly vytvořeny u ředitelství cvičení čtyři skupiny, a to operační, kontrolní, skupina rozboru a pomocné složky. Početní obsazení a vybavení dopravními prostředky je uvedeno v příloze 1.

Operační skupina složená z důstojníků operačního oddělení, z oddělení průzkumu a z důstojníků druhů vojsk a služeb, byla rozdělena na podskupiny centrální, modrou a červenou. Úkolem modré a červené podskupiny bylo udržet spojení s veliteli příslušné strany a s rozhodčími u nich zařazenými.

V centrální skupině, kde byli náčelníci hlavních složek ředitelství cvičení a kde po většinu doby dlel hlavní řídící nebo náčelník štábu ředitelství cvičení, byla srovnána rozhodnutí obou stran a na základě zhodnocení situace, poměru sil a časových možností byl stanoven vývoj další situace, který schválil hlavní řídící nebo v jeho zastoupení náčelník štábu.

Kontrolní skupina zahrnovala náčelníky nebo důstojníky jednotlivých druhů vojsk, kteří vyjížděli ke cvičicím štábům s úkolem kontrolovat pronikání, pochopení a provádění vydaných nařízení a s úkolem poskytnout na místě pomoc příslušným velitelům. Nedostatkem organizace této skupiny bylo, že do ní nebyli zařazeni odpovědní důstojníci operačního oddělení a oddělení průzkumu, takže kontrola vševojskových nařízení závisela jen na rozhodcích a nebyla v pravém slova smyslu prováděna »nadřazeným« orgánem, který byl nejlépe informován o průběhu boje v celku.

Skupina rozboru připravila organizačně provedení rozboru a v průběhu cvičení sbírala podklady pro obsahovou část rozboru, zhodnocující průběh cvičení a činnost velitelů a štábů. Je výhodné, aby jeden důstojník této skupiny byl trvale pověřen organizační stránkou spojenou s činností ředitelství cvičení, a nejlépe, aby to byl důstojník, který již v přípravě cvičení měl věci organizačního rázu na starosti.

Nezávisle na této skupině pracovala studijní skupina, jejímž úkolem bylo zpracovat dílčí otázku stanovenou hlavním řídícím.

Pomocné složky zahrnovaly správce štábu a jemu podřízené pomocné jednotky, administrativně hospodářské oddělení, kancelář štábu, výdejnu map a likvidační komisi. Zkušenost ukázala, že v průběhu přípravy cvičení a v době jeho provedení postačí jedna písárka pro celý tento štáb, poslední noc při zpracování rozboru pak je třeba asi čtyř písárek. Počet kresličů závisí na počtu schémat pro rozbor. V našem případě na zhotovení pěti schémat pracovali tři kreslič.

Rozhodčí služba byla organizována tak, že na každé straně byl stanoven hlavní rozhodčí strany, který byl zároveň rozhodčím u velitele divise. U velitelství divise pak byl jeden rozhodčí u štábu a jeden u týlu. U střeleckých, mechanisovaných, tankových a dělostřeleckých pluků byl jeden rozhodčí u velitele, dva pomocníci jako koncoví rozhodčí a jeden rozhodčí pro týl. U každého velitele ostatních divisních útvarů a u velitelů posilových prostředků byl jeden rozhodčí. Dopravní prostředky byly rozděleny tak, že osobní terénní auta měli rozhodčí u velitelství divise (3) a rozhodčí u velitelů střeleckých, mechanisovaných, tankových a dělostřeleckých pluků.

Sám průběh cvičení ukázal, že tento minimální počet rozhodčích sice stačí na zvládnutí cvičení, nezaručuje však dobré procvičení odborných

funkcionářů divise. Proto je výhodné — jsou-li k tomu kádrové podmínky — obsadit ve štábu divise i funkce rozhodčích u operačního oddělení, velitele dělostřelectva, náčelníka dělostřeleckého vyzbrojování, zástupce pro technické věci, ženijního náčelníka a náčelníka spojení. Rovněž rozhodčí u týlu může mít pomocníka.

S důstojníkem šifrantem vzrůstá tak počet rozhodčích u velitelství divise na 11 osob (bez pomocného personálu — řidičů), což je poměrně velmi mnoho, a závisí tedy skutečně jen na možnostech ředitelství cvičení, zda je schopno všechny tyto funkce rozhodčími obsadit. Prakticky příklad dokázal, že i čtyři rozhodčí u velitelství divise postačí.

Cvičení bylo dvoudenní, při němž se vycházelo již z dynamiky boje, bez přípravného období. Nácvik rozhodčích byl plánován na čtyři dny bez předchozího studia materiálu, který byl rozhodčím vydán teprve se zahájením nácviku. První den byl věnován seznámení se zámyslem cvičení a s jeho předpokládaným průběhem. Rozhodčí byli seznámeni se základními rysy rozhodnutí velitelů obou stran. Po pokynech týkajících se spojení, utajení velení a organizační stránky ve zbytku dne rozhodčí samostatně studovali vydaný materiál.

Další den byl proveden nácvik na mapách v učebnách tím způsobem, že každá strana byla umístěna v jedné místnosti, v dalších místnostech pak bylo ředitelství cvičení. Skupiny byly spojeny radiovými stanicemi a telefonicky.

Během tohoto dne bylo probráno celé cvičení tak že se rozhodčí u velitelů pluků a velitelů divisí rozhodovali ve funkci těchto velitelů a ředitelství cvičení podle těchto rozhodnutí upravovalo vývoj další situace. Nácvik byl proti vlastnímu cvičení ztížen tím, že pojítka sloužila jako síť bojová a zároveň jako síť ředitelství cvičení, takže ačkoli provoz na nich byl nepřetržitý, přesto všechny zprávy a hlášení nemohly být dodány.

Okamžitě po ukončení tohoto zaměstnání bylo provedeno jeho vyhodnocení za přítomnosti všech rozhodčích a podle získaných zkušeností vydány pokyny pro nácvik v terénu. Na základě předaných zpráv byla šestým oddělením za spolupráce všech složek ředitelství cvičení zpracována tabulka signálů, zahrnující celé věty a situace konkrétně v daném terénu tak, aby bylo zrychleno předání zpráv. K večeru druhého dne nácviku byl proveden přesun ředitelství cvičení a rozhodčích do prostoru cvičení.

Třetí a čtvrtý den nácviku byl věnován práci v terénu, a to tak, že dopoledne pracovaly současně obě strany za řízení ředitelstvím cvičení a prakticky znovu rozehrály cvičení, tentokrát podle jiné varianty základního řešení velitele divise, a byla přezkoušena pojítka na takové vzdálenosti, které budou při samém cvičení. Rozhodčí zaujímal předpokládaná velitelsko-pozorovací stanoviště, skupina ředitelství cvičení se postupně přesunovala na zvolená místa.

Odpoledne těchto obou posledních dní nácviku byla věnována samostatně přípravě hlavních rozhodčích obou stran, kteří se svými podřízenými rozhodčími prošli stanovené úseky terénu, rozhrávali detailně situace s důrazem na přípravu koncových rozhodčích.

Večer čtvrtého dne se přesunuli rozhodčí k svým útvarům a svazkům,

jejichž štáby mezitím zaujaly svá výchozí postavení podle námětové situace.

Nedostatkem tohoto způsobu nácviku ředitelství cvičení a rozhodčích je, že nebyli zvlášť instruováni rozhodčí druhů vojsk a služeb příslušnými odbornými náčelníky ředitelství cvičení. Není k tomu třeba vyhrazovat snad další den nácviku, ale je nezbytně nutné vyhradit pro toto zaměstnání 2 až 3 hodiny, aby odborní rozhodčí mohli být upozorněni na nejdůležitější momenty cvičení, na způsob jejich řešení a na učební cíle podle odbornosti. Průběh cvičení právě ukázal, že nebylo těmito rozhodčími jednotně chápáno provedení cvičení po odbornosti, zejména když nebyly vydávány žádné dílčí »plány provedení« podle jednotlivých zbraní a služeb.

Výhodou provedení nácviku byla okolnost, že rozhodčí probrali cvičení prakticky dvakrát (pro zajímavost: varianty neodpovídaly přesně ani předpokládanému průběhu cvičení, jak předvíдалa zpracovatelská skupina a každá z těchto tří variant se podstatně lišila od skutečného průběhu cvičení). Tím získali poměrně dobrou praxi k nahrávání situací a podávání hlášení. Kladem bylo i to, že nácvik byl proveden nejdříve v poměrném pohodlí na mapách, kde se rozhodčí vžili do situace, a potom v terénu, v němž rozhodčí mohli konkrétně fixovat situaci vojsk.

V nácviku se však nepodařilo připravit řádně koncové rozhodčí, neboť rozhodčí u velitelů divisi a pluků byli plně zaměstnáni zhodnocováním nahrávané situace a jejím řešením ve funkci zařazených velitelů. Tento nedostatek se vymstil při samém cvičení a zdá se výhodné, aby rozhodčí u velitelů pluků byli zesíleni v době nácviku o jednoho důstojníka ředitelství cvičení (na příklad ze skupiny rozboru, studijní skupiny a konečně i na vrub operační skupiny), kteří by se věnovali nácviku koncových rozhodčích, od nich přijímali zprávy a usměrňovali je k dokonalé přípravě. Na hodnotě, obsahu a názornosti zpráv koncových rozhodčích závisí přímo úměrně činnost zařazených velitelů pluků a přenáší se až na stupeň divise. Cvičení je poučné tehdy, dovedou-li koncoví rozhodčí výstižně a úplně rozebrat vzniklé situace.

3. Způsob řízení cvičení

Úspěšné řízení cvičení tohoto druhu je přímo závislé na systému spojení. Na výkonnosti a dosahu radiových a směrových pojítek závisí možnost rychlého přenesení rozhodnutí hlavního řídicího všem vykonavatelům a zejména při cvičení s vojsky bude mít tato okolnost rozhodující význam. Při velitelско-štábním cvičení mohou sice rozhodčí iniciativně rozehrávat další situaci v době, kdy zůstanou bez spojení, ale k tomu by mělo docházet jen zcela výjimečně.

Sebelépe připravené cvičení nesplní svůj účel, jestliže se na příklad nebude možno pomocí radia dohovřít.

Radiové spojení ředitelství cvičení v našem případě bylo organizováno tak, že operační skupina měla radiové směry na VPS cvičící divise (síť velitele armády), na VS divise (síť náčelníka štábu armády), na TVS divise (síť náčelníka týlu armády), a to pro každou cvičící stranu zvlášť. Hlavní rozhodčí stran měli potom v radiové síti rozhodčí u podřízených střeleckých (mechanisovaných) a tankových pluků a rozhodčího u štábu

divise. K hlavním rozhodčím obou stran byl zřízen radiový směr. Operační skupina měla k dispozici osobní radiovou stanici velitele armády (jednu pro obě strany), kterou mohla vstupovat do sítí hlavních rozhodčích obou stran.

Mimo to byla organizována radiová síť vzdušného průzkumu pro obě strany, radiová síť ženijního náčelníka, v níž byly cvičící armádní prostředky strany červené a radiový směr velitele dělostřelectva armády ke cvičící armádní dělostřelecké skupině.

Vedle radiového spojení ředitelství cvičení byly zřízeny bojové sítě, v nichž byli cvičící velitelé a štáby, a ředitelství cvičení v nich vystupovalo ve funkci nadřízené armády.

K zabezpečení spojení bylo vybudováno i nejnutnější linkové spojení, v němž byla zapojena stanoviště ředitelství cvičení a jeho operační skupiny a nejdůležitější předsunutá velitelsko-pozorovací stanoviště velitelů divísi (pro dva dny boje celkem tři stanoviště).

Konečně měla operační skupina k dispozici několik styčných důstojníků s terénními auty a dva vrtulníky.

Těmito pojítky podařilo se v podstatě zvládnout řízení cvičení a operační skupina ředitelství cvičení měla v celém průběhu zaměstnání přehled o rozhodování velitelů a dokázala přenést rozhodnutí hlavního řídícího o dalším průběhu boje k rozhodčím.

Systém řízení cvičení spočíval v podstatě na těchto zásadách: Operační skupina ředitelství cvičení zaujala velitelsko-pozorovací stanoviště v prostoru cvičení, místo bylo vybráno tak, aby od obou cvičících stran bylo poměrně stejně vzdáleno. V průběhu cvičení byly provedeny dva přesuny tak, aby uvedená zásada byla dodržena.

Tento způsob umožnil využít radiových pojítek a těsnější osobní styk. Na velitelském stanovišti ředitelství cvičení, které bylo v kasárnách, zůstala jen skupina pomocných složek, nevyplyvala-li některým funkcionářům povinnost zabezpečovat VPS (správce štábu, náčelník proviantního zásobování, velitel automobilní roty). Celá tíha řízení cvičení byla tedy na VPS, zatím co VS ředitelství cvičení prakticky nebylo obsazeno (radiové stanice štábu armády byly umístěny na VPS).

Velitelsko-pozorovací stanoviště se skládalo ze tří stanů těsně u sebe postavených. V prostředním byla umístěna centrální podskupina a po stranách směrové podskupiny ke straně červené a modré.

Mimo to bylo na VPS vyhrazeno místo pro parkoviště aut (štábní auta sloužila prakticky jako odpočívárny), přístávací plocha pro vrtulníky a místo pro kuchyni a jídelnu.

Náčelníci podskupin pro cvičící strany shromáždili hlášení své strany (od cvičícího i od rozhodčího) a po zhodnocení rozhodnutí velitelů divísi podali v centrální podskupině hlášení náčelníkovi štábu ředitelství cvičení. Na mapu byla zakreslena situace a rozhodnutí obou velitelů.

Situace a rozhodnutí byla důkladně zvážena a vzhledem ke vzniklému poměru sil, k časovým možnostem a k účelnosti rozhodnutí byla stanovena situace dalšího průběhu cvičení. Představitelé druhů vojsk k této situaci usměrnili činnost armádních prostředků a záloh.

Náčelníci směrových skupin překreslili potom další situaci, která byla schválena hlavním řídícím, a se svými pomocníky ji dodali hlavním rozhodčím stran.

Ti potom nařídili rozhodčím u velitelů pluků, jakým způsobem pokračovat v nahrávání situací, a podle jejich pokynů pracovali koncoví rozhodčí.

Nyní se po velitelské síti měla situace vrátit zpět ve formě bojových hlášení až k operační skupině ředitelství cvičení, a to s příslušnými rozhodnutími velitelů. Postup práce se měl potom cyklicky opakovat.

Úkolem operační skupiny bylo i zabezpečit proniknutí účinků opatření plánovaných jednou stranou ke straně druhé. Na příklad velitel strany červené se rozhodl napadnout přiděleným letectvem zjištěný proud tanků modrého. Straně modré musela být proto nahrána situace přiletu letounů červených a provedené bombardování a jeho účinky. Podobným způsobem byly nahrávány i ostatní zásahy.

Princip tohoto způsobu řízení byl zachován po celou dobu a v podstatě se osvědčil.

Ukázalo se, že jednotlivé další situace mohou být štábem ředitelství cvičení upřesňovány s předstihem dalších čtyř až pěti hodin. Častěji vydávané situace nemohou až ke koncovým rozhodčím proniknout a způsobují potíže zejména hlavním rozhodčím stran, kteří nestačí zpracovat jednu situaci a již dostávají od ředitelství cvičení další.

Největším problémem bylo předání situace na stupni hlavní rozhodčí strany — koncový rozhodčí. Nakonec byl nejspěšněji řešen tak, že rozhodčí u velitelů pluků vyslali jednoho koncového rozhodčího k hlavnímu rozhodčímu strany, kde dostali ústní pokyny pro další vývoj boje a přímo do mapy si zakreslili další situaci. Bylo-li třeba tuto situaci detailisovat a postupně vyhrávat, záleželo na rozhodčím u velitele pluku, aby v duchu zámyslu hlavního řídícího tyto dílčí situace upřesňoval.

Ukázalo se, že systém styčných důstojníků je na kratší vzdálenost účinnější než radiové spojení. Než hlavní rozhodčí strany zakódoval a předal rozkaz čtyřem podřízeným rozhodčím a ti jej vyluštili a zakreslili, vrátil se styčný důstojník nejen s přesně zakreslenou mapou, ale i s bezpečným pochopením další situace, což stručný pokyn radiem nezaručí.

Pomůcky utajení velení je třeba upravit tak, aby byly konkretisovány pro dané cvičení a umožnily co nejrychlejší předání zpráv a rozkazů. Pro každé cvičení je proto třeba vypracovat zvláštní tabulku signálů. Zkušenosti potvrzují, že by možnost hovořit pojitky otevřeně při použití šifrovacího stroje vyřešila nejen jeden problém spojený s řízením cvičení.

Povětrnostní podmínky (stálá nízká mlha) znemožnily intenzivnější využití vrtulníků, takže nebylo téměř vyzkoušeno jejich uplatnění. Jestliže budou určeny tvrdší normy upravující, kdy vrtulník může vzlétnout, a bude-li výcvik osádek zaměřen i k létání a přistávání za ztížených podmínek, mohou se tyto výtečné prostředky daleko více uplatnit.

Průběh cvičení ukázal zcela jednoznačně, že je bezvýznamné zpracovávat několik variant předpokládaného průběhu, neboť živá situace a cvičící velitelé a štáby si vynutí reagování na své rozhodování podle konkrétní situace a ne podle připravených šablon. Při uvedeném cvičení došlo dokonce v průběhu dne i k dílčímu pozměnění zámyslu cvičení, kdy na jednu stranu byla přisunuta další čerstvá divise, jejíž zásah měl

potom vliv na celý výsledek boje. Hlavní řídící cvičení použil tohoto prostředku k tomu, aby veliteli druhé strany prakticky ukázal, co znamená pomalé rozhodování, neproniknutí rozhodnutí k vojskům, neprovádění součinnosti, nedostatečná organizace práce štábu a následující zpomalení tempa operace.

Podle zámyslu cvičení musela ve střetném boji zvítězit strana červená, aby mohly být splněny učební cíle dalšího období cvičení. Konkrétní situace a rozhodnutí velitelů byly však takové, že by ve střetném boji měl »úspěch« modrý. Ředitelství cvičení, i když iniciativu modrého vyjádřilo jeho místním úspěchem, pomohlo si k další situaci postupem sousedů, kteří přinutili modrého, aby pod hrozbou obklíčení provedl odchod na další výhodnou čáru v hloubce obrany. V duchu zámyslu cvičení bude třeba mnohokrát použít podobných řešení, ovšem je bezpodmínečně nutné tuto skutečnost zdůraznit v rozboru, aby cvičícím velitelům a štábům bylo jasné, kdo ze soupeřů by zvítězil.

Je-li pro divisní cvičení stanoveno širší tema zahrnující různé fáze bojové činnosti, je nutné uplatnit vliv na průběh cvičení tak, aby učební cíle byly splněny. V konkrétním případě jedna strana měla po střetném boji cvičit pronásledování a přechod řeky, druhá strana pak odchod a spěšné zaujetí obrany. Tato činnost je ovšem závislá i na celé operační situaci, z které vychází zámysl. Proto se domnívám, že je správné, aby úspěch byl dán straně, která je předvídána k pronásledování a násilnému přechodu řeky z chodu, i když vlastní střetný boj prohraje. K tomu má ředitelství cvičení podmínky. Jiná situace bude ovšem tehdy, má-li být procvičen jen střetný boj. Potom přechod do pronásledování, jímž cvičení končí, může být povolen té straně, která skutečně zvítězila.

Nařízení na druhý den boje bylo zpracováno operační skupinou přímo na VPS podle konkrétní situace. Ukázalo se tak, že předem připravených rozhodnutí velitele armády na další dny boje nelze prakticky použít.

Vyskytuje se i tento názor:

»Bude-li pro obě strany stanoveno stejné tema, a to pochod, střetný boj, pronásledování a přechod řeky z chodu, je nutno i učební cíle stanovit pro obě strany stejné, a to nejen pro pronásledování a přechod řeky z chodu, ale i pro odchod a spěšné zaujetí obrany, i když toto tematem ani pro jednu stranu určeno není. Zámysl a plán provedení cvičení nutno potom rozpracovat tak, aby dával oběma stranám stejnou možnost ve střetném boji zvítězit. Určité obtíže budou sice při volbě terénu, avšak i to lze při velitelsko-štabních cvičeních splnit. Úspěch ve střetném boji je dán potom v průběhu cvičení řídícím cvičení té straně, která se lépe a rychleji rozhodla a druhá strana je přinucena provádět odchod a spěšné zaujetí obrany bez násilného vytváření nové situace, na příklad u sousedů. Takový způsob řízení cvičení umožní potom splnit jeden z nejdůležitějších cílů dvoustranných cvičení — řídit cvičení podle skutečného rozhodování velitelů.«

Domnívám se však, že při nové formě řízení cvičení je nutno předem stanovit a pevně dodržet učební cíle. V případě, že oběma stranám stanovíme cíl naučit nebo zdokonalit se v pronásledování a přechodu řeky, je předem jasné, že jedna ze stran úkoly nesplní. Mimo to celková

stavba zámyslu cvičení musí být podřízena těmto cílům. Proto jsem přesvědčen, že již předem jedné ze stran stanovíme jako učební cíl účinný ráz boje, zatím co druhá strana bude cvičit boj obranného charakteru.

Cvičení znovu ukázalo, že je u nás opomíjena povinnost hlášení nadřízenému štábu, a nebýt sítě rozhodčích a styčných důstojníků ředitelství cvičení, nebyla by se operační skupina vůbec dověděla o rozhodnutí velitelů. V tomto smyslu bude třeba daleko více zintenzivnit štábní výcvik a tvrdým způsobem se dožadovat plnění povinností k staršímu náčelníkovi.

Domnívám se, že nedostatkem spojovací sítě bylo to, že operační skupina neměla přímé spojení s rozhodčími u velitelů pluků a že jim nemohla vydávat v určitých případech (pluk jako předsunutý odřad) pokyny přímo a odposlouchávat rozhodnutí velitelů pluků. Cvičení bylo tak řízeno jen podle rozhodnutí velitelů divisí, zatím co druhý a poslední stupeň málo uplatňoval vliv na další vývoj boje. Jediná stanice, kterou mohla operační skupina vstupovat do sítě rozhodčích obou stran, k tomuto úkolu nestačí.

Cvičení potvrdilo, že se v době přípravy musí rozhodčí podrobně seznámit se všemi pomůckami utajení velení a v samém průběhu musí dbát na bezvadné a přesné jejich používání. Odpovědné kódování zpráv přispívá k hladké práci všech zařazených.

Ukázalo se, že cvičení lze úspěšně zvládnout jen tehdy, je-li rozhodčí služba obsazena zkušenými důstojníky. Zejména tento způsob řízení bezpodmínečně vyžaduje iniciativních důstojníků, kteří dovedou pracovat rychle a s přehledem a na základě krátkých pokynů umějí pochopit zámysl staršího náčelníka a realizovat jej.

Nejzkušenější důstojníky velitelství, které připravuje a řídí cvičení, je třeba určit do ředitelství cvičení a na funkce hlavních rozhodčích. Zpravidla se však nedostává již na rozhodčí u velitelů pluků a na koncové rozhodčí. Od vojsk nelze za nynějších podmínek vzhledem k množství cvičení odvelovat zkušené velitele; školy a akademie mají plánováno v průběhu roku jen poměrně málo důstojníků k účasti při cvičeních.

Nabízí se proto myšlenka tohoto řešení: Provést cvičení se dvěma divisemi a rozhodčí službu obsadit generály a důstojníky dalších dvou divisí, a to odpovídajícími funkcionáři.

S divisemi, které obsadí funkce v rozhodčí službě již v tomto výcvikovém období, cvičení neprovádět, neboť při tomto systému nácvičku a řízení se prakticky procvičí i rozhodčí. Tato myšlenka má výhodu v tom, že by byli získáni kvalitní rozhodčí, čímž by stoupla úroveň cvičení a byla by splněna i podmínka ušetření prostředků. Další výhoda je možnost předem plánovat rozhodčí službu, jejíž obsazení činí zpravidla velké potíže a znamená vždy narušení úkolů a plánů zařazených důstojníků. Nedostatek je v tom, že by divise obsazující rozhodčí službu samy neprovedly divisní cvičení. Snad stojí tato myšlenka za úvahu, neboť jde v podstatě o zvýšení kvality na újmu kvantity.

V závěru této stati je nutno zdůraznit, že dvoustranná cvičení lze řídit podle skutečných rozhodnutí zařazených velitelů, že tento způsob je daleko poučnější pro všechny účastníky a že nyní záleží jen na zdokonalování systému přípravy a jeho provádění.

4. Příprava rozboru

Rozbor je nedílná část cvičení, která musí být připravena tak, aby cvičicím dala celkový obraz o cvičení a zhodnotila poučným způsobem jejich činnost. Stává se však pohříchu dosti často, že se planým teoretizováním utlumuje pozornost účastníků rozboru a očekávaného výsledku není dosaženo.

Podle dosavadních zkušeností nejlépe vyhovuje tato osnova rozboru: krátký úvod o mezinárodně politické situaci se zaměřením na současnou vojenskopolitickou situaci; zámysl cvičení; zhodnocení průběhu cvičení, v němž se podle časové posloupnosti zhodnotí hlavní období cvičení a správnost i nedostatky v řešení velitelů a činnosti štábů — v této části se zhodnocuje i zpracovaná dokumentace; závěr a vytyčení úkolů a konečně na závěr osobní zhodnocení za přítomnosti jen hodnocených důstojníků a generálů a jejich starších náčelníků s vyloučením přítomnosti podřízených. Je-li nutné zdůraznit teoretické zásady, je možno je ve zkratce zahrnout do zhodnocení průběhu cvičení tak, aby podepřely hodnocení hlavního řídicího.

Vševojskový rozbor při podobném cvičení je možno provést při dané osnově za dvě hodiny, na rozborů náčelníků druhů vojsk a služeb postačí 30 až 50 minut.

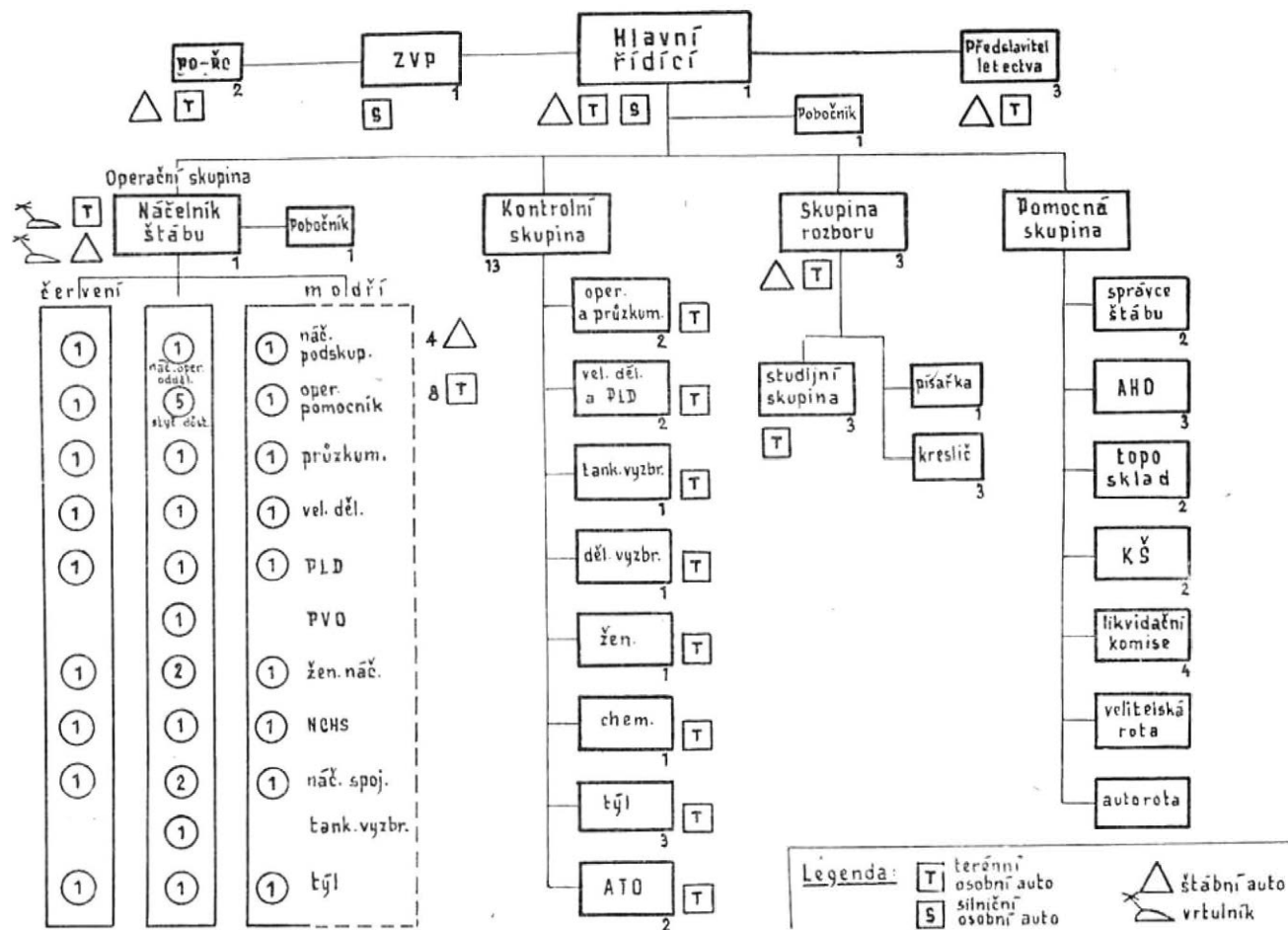
Na přípravu vševojskového rozboru postačí dva důstojníci, kteří jsou dokonale zasvěceni do zámyslu a předpokládaného průběhu cvičení a kteří po dobu provádění cvičení nemusí plnit žádné jiné funkce kromě přípravy rozboru. Jeden z nich musí být bezpodmínečně po celou dobu u operační skupiny ředitelství cvičení, druhý plní úkoly podle potřeby a je nejvýhodnější, vyjíždí-li ke cvičicím stranám, kde v rozhodujících okamžicích přímo sbírá podklady pro rozbor od rozhodčích. Zkušenosti jsou dosud takové, že rozhodčí mohou přispět dobrým příspěvkem do části osobního zhodnocení, avšak zpravidla jejich písemná hlášení o průběhu cvičení jsou pro rozbor takřka nepoužitelná. Jednotná koncepce a styl rozboru vyžaduje osobní styk důstojníků skupiny rozboru s rozhodčími.

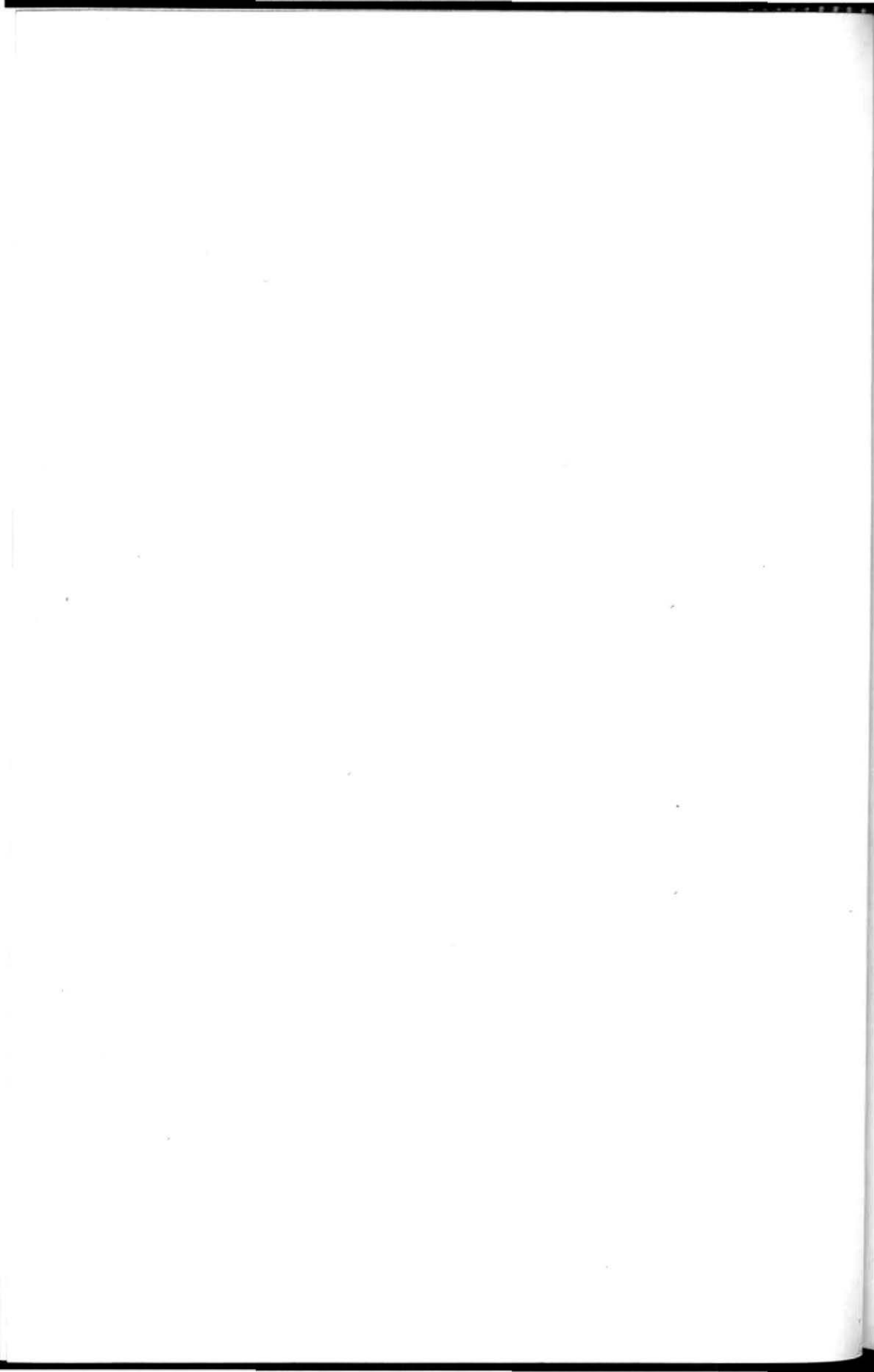
Závěr

Zkušenosti z přípravy a řízení uvedeného cvičení lze tedy shrnout do několika zásad:

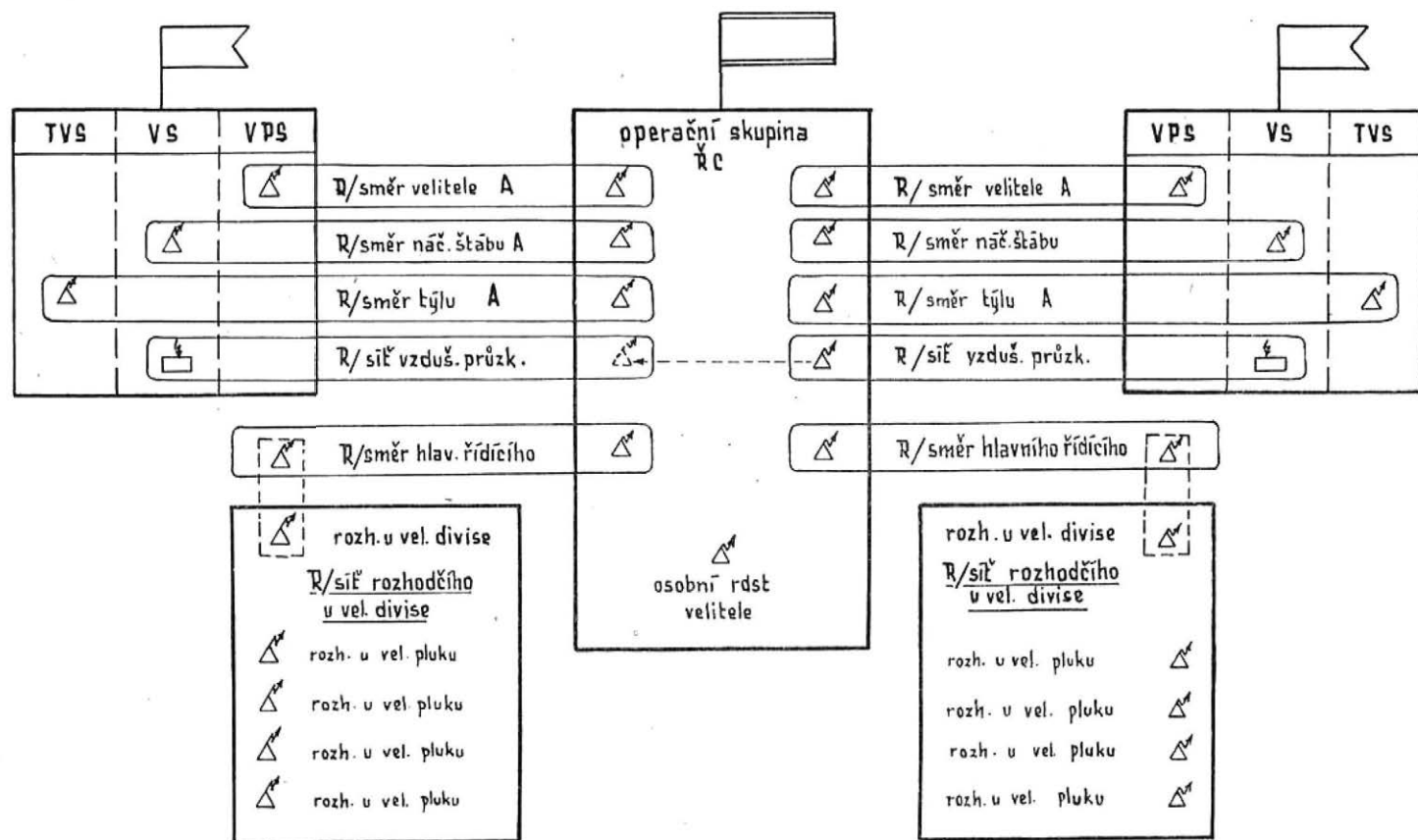
- připravit jeden předpokládaný průběh cvičení a nepřipravovat předem další varianty,
- nepřipravovat předem nařízení na další dny boje,
- rozhodčím vydat jen stručný písemný předpokládaný průběh suveréním zámyslu a učebních cílů podle období cvičení,
- počet rozhodčích řídit zásadou maximální úspornosti,
- nácvik rozhodčích provést nejdříve na mapách a poté v terénu při čemž rozhodčí zařadit na funkční místa cvičicích,
- v ředitelství cvičení pro přímé řízení vytvořit operační skupinu a umístit ji na VPS mezi cvičícími štáby,

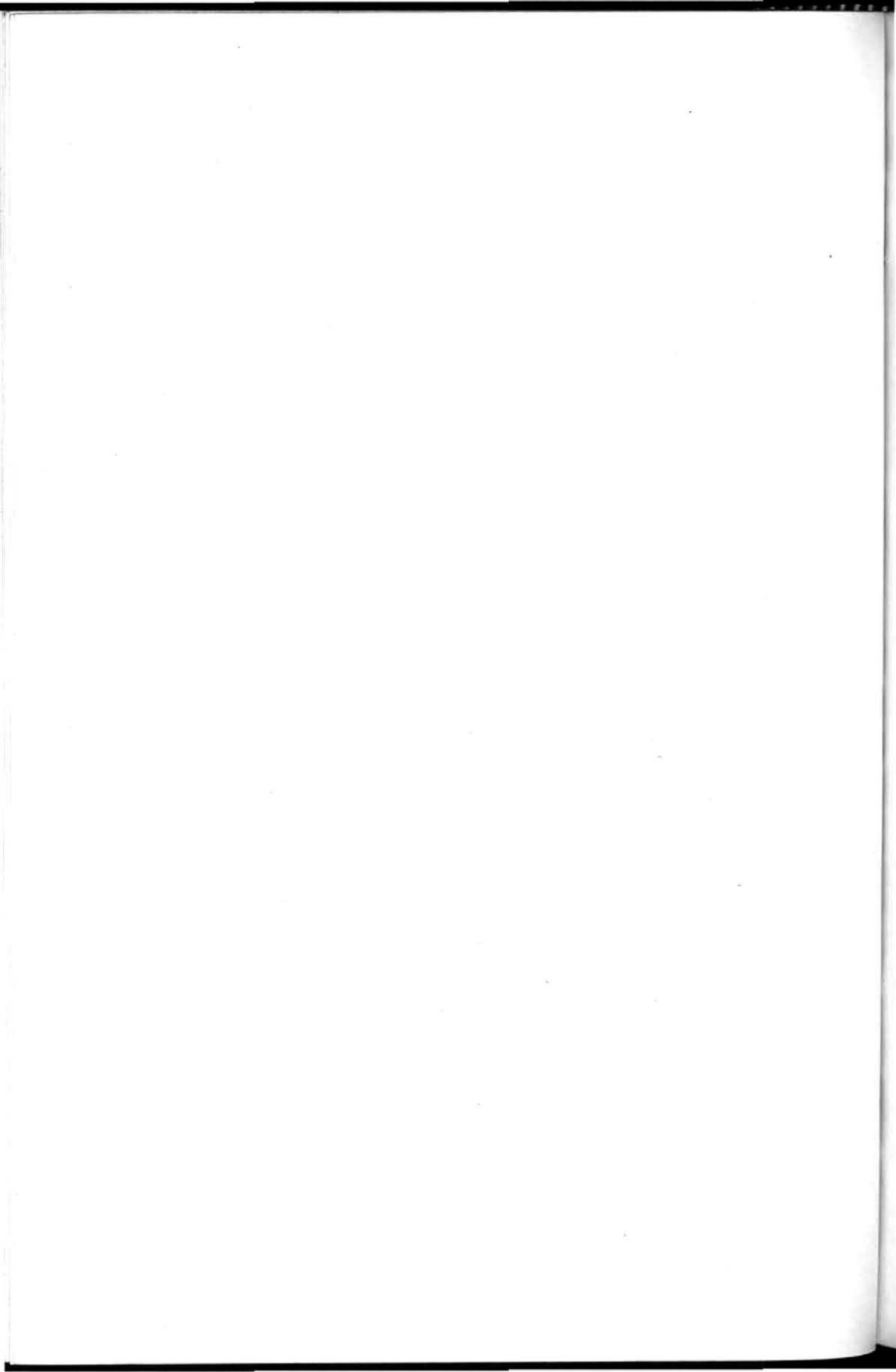
Příloha 1. Schéma ředitelství cvičení

Příloha 2. Schéma radiového spojení ŘC

— důraz položit na zabezpečení hlavního i záložního spojení tak, aby hlavní řídící měl možnost mít vliv na všechny rozhodčí a cvičící,

— zabezpečit kvalitní obsazení funkcí rozhodčích a větší požadavky klást na úroveň koncových rozhodčích.

Další otázkou je věcně bolavý problém spojení a utajení velení, které volají po zásadním řešení.

Domnívám se, že těchto několik zkušeností z praktické práce pomůže při výměně zkušeností, pomůže ke zdokonalení přípravy a řízení cvičení a tím i k zvýšení úrovně operačně taktické přípravy.